

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta VN/10574/2025

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista.

Finnwatch pitää esitettyjä lakimuutoksia kannatettavina.

Verotuen määrän on arvioitu nousevan radikaalisti lähivuosina

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että konesaleissa ja kaivoksissa käytetyn sähkön vero nostettaisiin nykyisestä alennetusta sähköveroluokasta niin kutsuttuun yleiseen sähköveroluokkaan. Muutoksen syynä ovat ennen kaikkea valtiontalouteen liittyvät syyt eli muutoksella pyritään turvaamaan verotuloja tilanteessa, jossa etenkin konesaleihin alemman veroluokan muodossa kohdistuvan verotuen on arvioitu kasvavan merkittävästi lähivuosina.

Nykyisellään konesaleihin kohdistuvan verotuen suuruus on noin 30 miljoonaa euroa. Valtiovarainministeriön ennusteessa sen on arvioitu nousevan noin 83 miljoonaan euroon vuonna 2030. Arvioon liittyy kuitenkin merkittävää arvionvaraisuutta, ja mikäli kaikki tällä hetkellä esiselvitys-, suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa olevat konesalihankkeet toteutuisivat, voisi verotuen määrä nousta HE-luonnoksen mukaan jopa 350 miljoonalla eurolla edellä esitetystä. Myös mediassa esillä olleissa asiantuntija-arvioissa on puhuttu satoihin miljooniin euroihin nousevasta tuesta¹. Näin suureksi muodostuvan verotuen kohdalla on perusteltua arvioida kriittisesti verotuella saavutettavia hyötyjä.

Kaivostoiminnan kohdalla verotuen arvioidaan olevan tällä hetkellä noin 11 miljoonaa euroa. Sen tulevasta kehityksestä ei HE-luonnoksessa esitetä arvioita.

Suomi on houkutteleva kohde kaivos- ja konesali-investoinneille myös ilman veroporkkanaa

Verotuella voidaan parantaa Suomen houkuttelevuutta konesali- ja kaivosinvestointien kohdemaana. Näyttää kuitenkin siltä, että Suomi olisi varsin kiinnostava investointikohde näiden toimialojen toimijoille myös ilman verotukea.

Kuten HE-luonnoksessakin todetaan, konesali-investointien osalta Suomella on useita vetovoimatekijöitä: edullinen ja puhdas sähkö, vakaa sähköverkko, puhdas vesi, viileä ilmasto, digitaalinen infrastruktuuri ja keskuksissa syntyvän lämmön hyödyntämismahdollisuudet. Myös normaaliin sähköveroluokkaan siirtymisen jälkeen sähkön hinta jäisi Suomessa monia kilpailijamaita alhaisemmaksi. Huomionarvoista on myös se, että

¹ Raeste, J-P. (2.2.2025). Veronmaksajien rahoilla. Helsingin Sanomat. Haettu 14.4.2025 osoitteesta: <https://www.hs.fi/talous/art-2000010995459.html>

samoja vetovoimatekijöitä omaavista maista sekä Ruotsi että Norja ovat poistaneet konesalitoiminnan sähköverotuet.

Myös konesali-investointien hyödyistä on HE-luonnoksessa esitetty kriittisiä huomioita. Konesalitoiminnan työllistävät vaikutukset keskittyvät rakennusvaiheeseen. Sen jälkeen työvoiman tarve on investointien mittaluokkaan nähden vähäistä. HE-luonnoksen mukaan myös konesaleissa käytettävät koneet tuodaan pääosin ulkomailta eivätkä uudet konesalit siten lisää merkittävästi kotimaisia laitehankintoja. Konesalit voivat myös nostaa sähkön hintaa ja syrjäyttää muita investointeja.

Kaivostoiminnan osalta HE-luonnos on hyvin suppea, mutta lienee selvää, että myös kaivosinvestointeja ohjaavat ensisijaisesti muut tekijät kuin sähkövero (ennen kaikkea mineraalien esiintyvyys).

Sähkön kysynnän kasvaessa käyttökohteiden merkitys korostuu entisestään

Meneillään oleva vihreä siirtymä tulee kasvattamaan sähkön kysyntää merkittävästi. Kasvuun liittyy monia haasteita. Tuotannon kasvattaminen ja sen edellyttämä sähköverkon laajentaminen lisäävät muun muassa maankäyttöön kohdistuvaa painetta, tuulivoimaloiden lisärakentamiseen liittyviä intressiristiriitoja ja mineraalien tarvetta². Siksi on erityisen tärkeää pyrkiä varmistamaan, että tuotettua sähköä käytetään säästeliäästi ja yhteiskuntaa mahdollisimman paljon hyödyttävällä tavalla. Tämä vaatimus koskee etenkin paljon sähköä käyttäviä kohteita.

Konesalien sähkönkulutus on suurta. Toisaalta niiden toiminnasta syntyvää hukkalämpöä voidaan hyödyntää kaukolämmön tuotannossa ja tällä tavoin korvata saastuttavia kaukolämmön tuotantomuotoja. Yrityksiä on kannustettu hukkalämmön hyödyntämiseen sisällyttämällä verotuen ehtoihin tähän liittyviä vaatimuksia. Jatkossa konesaleissa syntyvän hukkalämmön hyödyntämistä edellytetään kuitenkin energiatehokkuusdirektiivin pohjaavassa sääntelyssä. Tarvetta erilliselle sähköverotukseen leivotulle vaatimukselle ei siten ole. Lisäksi konesaliyrityksillä on myös taloudelliset intressit hukkalämmön hyödyntämiseen.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen Finnwatch pitää konesalien verotuen poistoa perusteltuna. Kaivosten osalta HE-luonnos on hyvin suppea, mutta alaan kohdistuvan verotuen ollessa huomattavasti konesaleja alhaisempi muutoksen vaikutuksetkin jäänevät vähäisemmiksi.

² Finnwatch. (2025). Kaapeleita kaivamassa – Sähköverkkoyhtiöiden alumiini- ja kuparihankintojen vastuullisuus. Tutkimusraportti 3/2025. <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/kaapeleita-kaivamassa>